

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse ja
Kultuuri Organisatsioon

Riiklik koordinaator
Eesti

UNESCO
ühendkoolid

Läänemere Projekt

UNESCO ühendkoolide võrgustik lugude kaudu:

ülevaade 2019–2021 a tegevusest

Retk Osmussaare majaka juurde, UNESCO Läänemere Projekt (BSP) 30. aastapäeva suvelaager 2019 a.
Foto Hideki Maryama

Sisukord

Eessõna. Gedy Matisen ja Viktoria Lepp 3

ÜHES PAADIS

Kes on UNESCO ühendkoolide võrgustik? 5

Miks soovime liituda UNESCO ühendkoolide võrgustikuga? 6

Noorte arvamused ja kogemused võrgustikus tegutsemisest 8

Mida on õpilastel, koolidel ja kogukondadel kasu võrgustiku tegevustest? 10

Raskusi on lihtsam ületada üheskoos ehk #LearningNeverStops 11

Võrgustiku koolide röömud ja mured aastatel 2019–2021 12

LOOD SIIT- JA SEALPOOLT VETT

Rahvusvaheline pilootprojekt “Vaimse kultuuripärandi lõimimine kooliharidusse” 13

Läänemere Projekti purjeõpperetk Soome saarestikku 14

ÜRO matke kohanes uute tingimustega ning avardas piire 16

Muljeid Läänemere Projekti Årø laagrist 18

Läänemere Projekti kodanikuteaduse programmide kokkuvõtetest 2019/2020 ja 2020/2021 19

Maailmapäevade konkurss 25

Õppereis Lääne-Keeniasse 26

KUHU VIIVAD TUULED?

Amanda õpetab lasteaialastele röömu kaudu üldinimlikke väärtusi 27

Futures of Education – milline on tuleviku kool? 28

Uued koordinaatorid tüüri juures 30

2021/2022. õppeaasta tegevused ja uued materjalid 31

EESSÕNA

Gedy Matisen,
UNESCO ühendkoolide
Läänemere Projekti
riiklik koordinaator
aastatel 2013-2021:

Elus saab vähemalt ühele asjale kindel olla: kõik muutub pidevalt. Muutuste tajumine ja omaksvõtt pole alati lihtne ning vahel hakame enda ümber toimuvaid muutusi teadvustama alles siis, kui on liiga hilja, et asjade kulgu omalt poolt mõjutada. See omakorda teeb keeruliseks uute olukordade ja tingimustega kohanemise.

UNESCO koordineerib ülemaailmset koostööd teaduse, hariduse, kultuuri, keskkonnakaitse ja inimõiguste vallas ning UNESCO ühendkoolide võrgustiku Läänemere Projekt missioon on olla teenäitaja haridusvaldkonnas, et toetada ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamist. See ei ole lihtne ülesanne, sest eeldab paljude asjaoludega arvestamist, kiiret reageerimist, muutuste registreerimist ja täpset aruandlust.

Mul oli au olla Läänemere Projekti tegevuste algataja ja eestvedaja alates 2013. aastast.

Kandideerisin töökohale mõttega, et hakkan tegelema projekti juhtimisega, kuid juba tööintervjuul sai selgeks, et tegu on rahvusvahelise võrgustiku koordineerimisega, mis sarnaneb pigem organisatsiooni juhtimisega. Lisaks meeskonnatöö juhtimisega, asjaajamisega ja tegevuste korraldamisega sain kujundada visioone ja arendada kodanikuteaduse alaseid programme koolidele.

Selle keerulise ülesande igapäevast täitmist toetasid ja muutsid lihtsamaks asjatundlikud spetsialistid Tartu loodusmajast ja MTÜst Mondo ning toetajad UNESCO Eesti rahvuslikust komisjonist, haridus- ja teadusministeeriumist, keskkonnaministeeriumist ja välisministeeriumist.

Rahvusvahelisel tasandil sain pidevalt suhelda fantastiliste inimestega kõigist Läänemere-äärsetest riikidest ning käia esinemas hari-

duskonverentsidel lisaks Euroopa riikidele ka Indoneesias, Lõuna-Koreas, Kanadas ning organiseerida iga-aastaseid Jaapani üliõpilaste õppekäike Tartusse.

Üle kõige nautisin oma töös koostööd õpilastega ning põnevate ürituste organiseerimist, millesse andsid oma suure panuse ka õpetajad ja valdkondade spetsialistid. Õpilaste säravad silmad, suurenev teadmistepagas, uued nutikad ideed maailma päästmiseks ja innustav tagasiside on see, mille üle oma töö tulemusi hinnates kõige enam rõõmu tunnen.

Võrgustiku arendamine on tõestanud, et iga suurem muutuse laine saab alguse väikeste lainetuste koosmõjust. Loodan siiralt, et meie ühinenud võrgustikud tekitavad neid laineid veel hulk aastaid ning inimesed, kes sellega kokku puutuvad, tunnetavad, et on osa saanud millestki suurest.

Viktoria Lepp,
UNESCO ühendkoolide
võrgustiku riiklik
koordinaator aastatel
2018-2021

Lisaks muutustele, mida me ise loome ja juhime, on ka maailm meie ümber pidevas muutumises ning see võib ka hirmutav olla. Tihti tundub, et meie valikutest või sammudest ei sõltu palju, kuid sihipäraselt ja koostöös tegutsedes saame kinnitust, et meie isiklikud, kogukondlikud ja riiklikud otsused mõjutavad üleilmset tasandit ja olukord maailmas mõjutab omakorda meie riiki, kogukonda ja meid isiklikult.

UNESCO ühendkoolides sirguvad maailmakodanikud, kes tajuvad ennast inimkonna osana ning on hoolivad ja vastutustundlikud nii keskkonna kui ka teiste inimeste suhtes. Nendes lasteaedades, alg-, põhi-, kesk- ja huvikoolides toetatakse teadmiste ja oskuste omandamist kestlikust arengust ja säästvast eluviisist, elupaikade ja liikide mitmekesisuse taastamisest, inimõigustest, soolisest võrdsuslikkusest, rahu ja vägivallatu kultuuri edendamisest ning

kultuuri osast kestliku arengu saavutamisel. Imeline on, et see koolivõrgustik ühendab väga erinevaid haridusasutusi nii üle Eesti kui ka pea kahesajas riigis üle maailma ning avab seeläbi võimalusi teha koostööd väga paljudel globaalselt olulistel teemadel. Eestis leiavadki koolid tee võrgustikku tihti just selle kaudu, et on tegusad eelmainitud teemade ja probleemide lahendamisel ning selle käigus leiavad UNESCO ühendkoolide võrgustikust kaasmõtlejaid ja teekaaslasi.

Kindel on aga see, et ükski õppeasutus ei saa olla võrgustikus aktiivne, kui seal pole motiveeritud eestvedajaid. Meie võrgustiku tugisambad on õpetajad ja juhendajad, kes on avatud maailmale, lõiminguks ja koostööle ning kes koos moodustavad tugeva ja toetava kogukonna. Nad annavad hoogu noortele ning julgustavad neid olema aktiivsed ja maailma asjade vastu huvi tundma. Need õpetajad jagavad teistega rõõme ja muresid, sest nad teavad, et ainult nii saame koos leida parimaid lahendusi. Lõppkokkuvõttes inimesed ja inimestevahelised suhted moodustavadki võrgustiku ning koordinaatori roll on luua neile inimestele ja suhetele toetav raamistik ning lasta osalistel tegutseda.

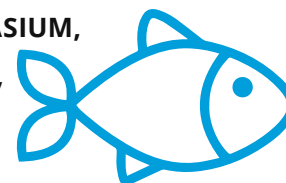
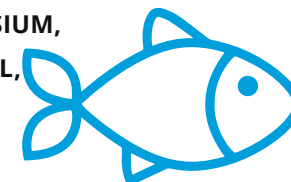
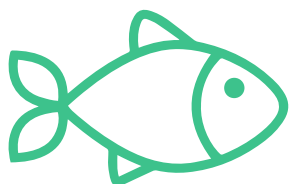
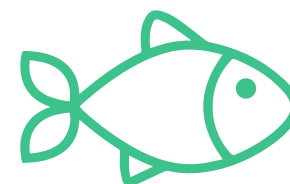
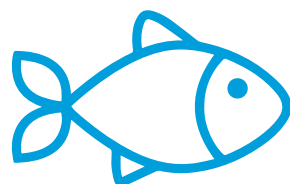
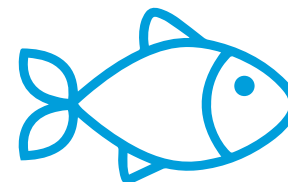
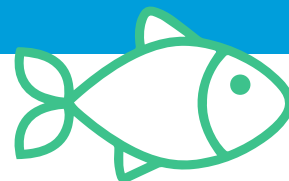
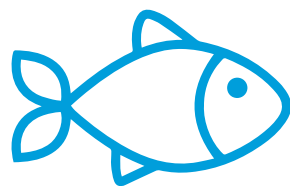
Minul on viimased ligi neli aastat olnud au ja rõõm olla selliste suhete hoidja ja toetaja. Täna kõiki võrgustiku liikmeid ning partnereid

ja toetajaid Tartu loodusmajast, ÜRO matkevabatahtlike tiimist, UNESCO Eesti rahvuslikust komisjonist, välisministeeriumist, haridus- ja teadusministeeriumist ning keskkonnaministeeriumist usalduse ja sooja vastuvõtu eest, mis sai mulle osaks 2018. aasta alguses, kui ma koordinaatori ametis alustasin. Mäletan, et toona oli meil Gedyga käsil Läänemere Projekti ja UNESCO ühendkoolide võrgustiku ühendamine, mis nõudis kõigilt osalistelt omajagu pingutusi. Minu koolis töötamise kogemus mängis omalt poolt rolli selles, kuidas mind koordinaatorina vastu võeti: paljudele oli oluline, et ma mõistan õpetajate igapäevaseid rõõme ja muresid. Seda teadmist kandsin meeles kõik need aastad ja andsin endast parima, et olla toetav ja mõistev koordinaator, kelle jaoks on oluline inimeste ärakuulamine ja tunnustamine.

Täna nii uusi koole, kes nende aastate jooksul on võrgustikuga liitunud, kui ka neid, kes on ennast selles võrgustikus „taaskäivitanud“ ja aktiivsemaks muutunud. Meil on olnud Gedyga väga põnev koos üritusi planeerida, koole külastada, õppereisidel käia ning tervitada teid ja teie õpilasi MTÜ Mondo ja Tartu loodusmaja üritustel. Selles koolivõrgustikus olen kohanud väga palju eri vanuses inspireerivaid, aktiivseid ja kirglikke maailmaparandajaid. Aitäh teile!

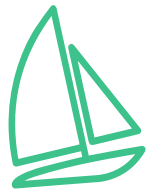
Kes on UNESCO ühendkoolide võrgustik?

UNESCO ühendkoolide võrgustikus osalevad koolid

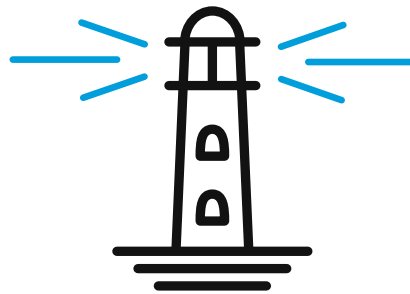
ARE PÕHIKOO,
AUDENTESE KOOLIDE SIHTASUTUS, AUDRU KOOL,
GUSTAV ADOLFI GÜMNAASIUM, HUGO TREFFNERI GÜMNAASIUM,
JUHAN LIIVI NIM ALATSKIVI KOOL, JÜRI GÜMNAASIUM, JÕHVI PÕHIKOO, KADRINA KESKKOOL,
KOHTLA-JÄRVE MALEVA PÕHIKOO, KOHTLA-JÄRVE GÜMNAASIUM, KOLGA KOOL, KONGUTA KOOL,
KUUSALU KESKKOOL, LIHULA GÜMNAASIUM, LOKSA GÜMNAASIUM, MIINA HÄRMA GÜMNAASIUM,
MTÜ ERU LAHE RANNARAHVA SELTS, NARVA SOLDINO GÜMNAASIUM, NARVA VANALINNA RIIGIKOOL,
NOAROOTSI GÜMNAASIUM, PÕLVA KOOL, PÄRNU - JAAGUPI PÕHIKOO, PÄRNU ÜLEJÕE PÕHIKOO, RAKVERE PÕHIKOO,
RAPLA VESIROOSI KOOL, TALLINNA 21. KOOL, TALLINNA 32. KESKKOOL, TALLINNA HUMANITAARGÜMNAASIUM,
TALLINNA INGLISE KOLLEDŽ, TALLINNA MAHTRA PÕHIKOO, TALLINNA MUSTAMÄE REAALGÜMNAASIUM,
TALLINNA PAE GÜMNAASIUM, TALLINNA TEHNIKAGÜMNAASIUM, TAMSALU GÜMNAASIUM, TARTU HIIE KOOL,
TARTU JAAN POSKA GÜMNAASIUM, TARTU KRISTJAN JAAK PETERSONI GÜMNAASIUM, TARTU LOODUSMAJA
TOILA GÜMNAASIUM, VALGA GÜMNAASIUM, VANALINNA HARIDUSKOLLEGIUM
VIIMSI GÜMNAASIUM, VIIMSI KOOL, VÄRSKA GÜMNAASIUM, ÜLENURME GÜMNAASIUM
KANDIDAADID: KEENI PÕHIKOO, KOHTLA-JÄRVE AHTME PÕHIKOO,
LUUNJA KESKKOOL, PALADE PÕHIKOO, PERNOVA LOODUSMAJA
PÄRNU KUNINGA TÄNAVA PÕHIKOO, PÄRNU ÜHISGÜMNAASIUM,
SAAREMAA GÜMNAASIUM, SAKU GÜMNAASIUM,
SILLAOTSA KOOL, TALLINNA MUSTAMÄE GÜMNAASIUM
TALLINNA LIIKURI LASTEAE

Miks soovime liituda UNESCO ühendkoolide võrgustikuga?

Kohtla-Järve Gümnaasium:

Soovime liituda UNESCO ühendkoolide võrgustikuga, sest meie kooli eesmärgiks on kujundada tolerantseid, iseseisvaid ja motiveeritud tulevikuinimesi, kes on avatud, uudishimulikud ja valmis vastu võtma tänapäeva maailma väljakutsed. Näeme, et kooli ja võrgustiku eesmärgid kattuvad suures osas, ning soovime leida partnereid, kellega koos nende täitmise poole pürgida.

Are Kool:

Oleme koostöös MTÜga Mondo viinud aastaid läbi maailmanädalat ja osalenud erinevate projektide töös. Loodame võrgustiku liikmena saada ideid, abi ja nõu huvitavate ja harivate õppematerjalide loomiseks ning uudsete õppemeetodite kasutamiseks

Värskas Gümnaasium:

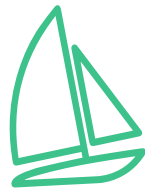
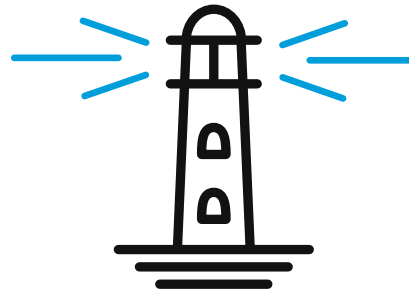
Võrgustiku töös osalemine suunab ja toetab meie õpetajad mõtestama õppetööd kestliku arengu eesmärkide valguses, võtma osa põnevatest koolitustest, õppima rohkem UNESCO ja ÜRO väärtuste ning maailmahariduse kohta. Värskas gümnaasium on ühtlasi seto kultuuri edasikandja, mille üks traditsioon (leelo) on ühendada meie omakultuuri ja globaalse maailma ühtsed väärtused ja põhimõtted.

Miks soovime liituda UNESCO ühendkoolide võrgustikuga?

Pärnu Kuninga Tänav Põhikool:

Soovime liituda UNESCO ühendkoolide võrgustikuga, sest tänu meie pikaajalisele kogemusele Erasmus+ ja eTwinningu projektidega oleme viimased viis aastat süvitsi tegelenud inimõiguste, väärtuste, keskkonna ning kestliku arengu teemadega. Meie soov on muuta nende teemade käsitlemine koolis laiapõhjalisemaks.

Pärnu Ühisgümnaasium:

Meie kooli arengukava on tihedalt seotud UNESCO ühendkoolide võrgustiku põhimõtete ja eesmärkidega. Meie missioon on, et kooli lõpetanud õpilane oleks ka vastutustundlik maailmakodanik.

Võrgustiku tutvustust ja liikmesuse tingimusi saab lugeda juhendmaterjalist [“UNESCO ühendkoolide võrgustiku tutvustus ja juhised Eesti ühendkoolidele”](#). Kui teie kool on võrgustiku töös osalemisest huvitatud, kirjutage oma soovist UNESCO ühendkoolide koordinaatorile Kärt Leppik unescoschools@mondo.org.ee, kes jagab edasist infot.

Noorte arvamusel ja kogemused võrgustikus tegutsemisest

Meenutage, kuidas algas teie teekond UNESCO ühendkoolide võrgustikus?

Meie teekond UNESCOs algas tänu tolleaegsele klassijuhatajale Anne Kraubnerile, kes jagas meile teadmisi nii UNESCOst, MTÜst Mondo kui ka näiteks õiglasest kaubandusest. Tänu Anne sihikindlale tegutsemisele oli Tamsalu gümnaasium 2019. aastaks UNESCO ühendkoolide nimekirjas. Sealt edasi sai minna vaid paremaks, soov õppida ning jagada teadmisi teistega ainult kasvas.

Kuidas on õpetaja teid inspireerinud ja toetanud?

Kuigi Anne Kraubner andis meile vaid inglise keele tunde, suutis ta alati oma tundidesse põimida ka maailmahariduse, rände, õiglase kaubanduse ja paljusid muid olulisi teemasid. Õpetaja Anne suunamine ja õpetamine on olnud tema õpilastele väga suureks mõjutajaks ja inspiratsiooni andjaks, avades uusi ja põnevaid uksi, mis ilma temata oleksid meie ees ilmselt suletuks jäänud.

**Geiri Suur ja Kert Pehap,
Tamsalu Gümnaasiumi vilistlased:**

Kuidas olete edendanud UNESCO ühendkoolide võrgustiku väärtusi kogukonnas?

Oleme korraldanud koolis maailmanädalaid, mille raames toimub alati ka heategevuskontsert. Saadud tulud annetame MTÜ Mondo tarkusefondi, toetamaks meie Keenia sõpruskooli õpilasi, kelle perede majanduslik seis pole piisav, et lapsed saaksid koolis käia. Samuti oleme mitmel aastal Tamsalu Grossi poes tutvustanud kogukonnale õiglase kaubanduse põhimõtteid, et tõsta inimeste teadlikkust. Koostöös Mondoga oleme korraldanud õiglase kaubanduse töötubasid noortele üle kogu Eesti, et tuua õiglane kaubandus ja vastutustundlik tarbimine lähemale võimalikult paljudele õpilastele.

Mis peab teie arvates praegu ja tulevikus maailmas muutuma? Kuidas saate neid muutusi ise mõjutada?

Maailmas peaks muutuma jõudude vahekord. Praegu oleme olukorras, kus arenenud riigid kasutavad julmalt ära arengumaid. Arenenud riikide inimesed peavad hakkama tegema vastutustundlikke valikuid. Kasvõi näiteks õiglase kaubanduse šokolaadi ostes teeme pisikese sammu maailma muutmise poole. Samuti on ülisuur roll poliitikutel, kelle tegemata töö või hoolimatuse tõttu on praegune maailm ebavõrdses seisus. Kõik inimesed on võrdsed – seda on raske saavutada, aga kui kõik riigid ja riigijuhid ühendavad jõud, et muuta seadusi ning inimeste tõekspidamisi ja harjumusi, et hoida looduskeskkonda ja seeläbi parandada inimeste elujärge, saab planeedist palju parem koht, kus elada, ning meid ootab ühine roheline tulevik!

Noorte arvamused ja kogemused võrgustikus tegutsemisest

Kuidas on õpetaja teid inspireerinud ja toetanud?

Õpetajad on kaasanud meid erinevatesse projektidesse ja inspireerinud oma kogemustest rääkides. Kui koolis tekib hea idee, pannakse sellele ühiselt õlg alla. Kool pakub meile alati häid võimalusi ja toetust ideede teostamiseks. Kõik, kes soovivad, saavad ennast teostada ja maailma asjades kaasa rääkida.

Kuidas olete edendanud UNESCO ühendkoolide võrgustiku väärtusi kogukonnas?

Näiteks möödunud õppeaastal (2020/2021) keskendusime plastijäätmete teemale ning viisime läbi õpitubasid Valga maakonna põhikoolide õpilastele, eesmärgiga leida alternatiive plastmaterjalidele. Innustasime märkama ja teadvustama seda, kui palju plasti me tänapäeval tegelikult kasutame, ning otsima viise ja võimalusi oma tarbimisharjumuste muutmiseks. Praktilises osas õpetasime näiteks, kuidas teha võltsplasti ja kummipalli.

Lilli Maire Adson ja
Alina-Lisett Anufrijeva,
Valga Gümnaasiumi õpilased:

Mis peab teie arvates praegu ja tulevikus maailmas muutuma? Kuidas saate neid muutusi ise mõjutada?

Meie arvates peab praegu maailmas muutuma eelkõige mõtteviis. Tuleb rohkem tegeleda noorte suunamisega keskkonnasäästlikuma eluviisi poole, ja mida nooremast east peale, seda parem. Siis tuleb säästlik eluviis täiskasvanuna juba iseenesest. Noorte suunamiseks tehakse tegelikult juba nii mõndagi ja UNESCO mängib selles suurt rolli.

Maailmas on nii keskkonnavalaseid kui ka sotsiaalseid probleeme – kõiki neid saame endale ja oma kogukonnale teadvustada ning üheskoos mõelda, kuidas paremini toimida ja käituda. Suureks abiks on ka protestiaktisioonide korraldamine ja probleemide tõstatamine meedias. Tuleb ära kasutada olemasolevad võimalused, nagu näiteks sotsiaalmeedia platvormid, ning algatada erinevaid projekte ja liikumisi.

Mida on õpilastel, koolidel ja kogukondadel kasu võrgustiku tegevustest?

KOOLID JA ÕPETAJAD

- ▶ õpetajate teadlikkuse ja huvi kasv
- ▶ koostöö õpetajate vahel ja õppeainete lõimimine
- ▶ koolipere ühine tegutsemine, traditsioonide väljakujundamine ja järgimine
- ▶ maailmahariduse teemade teadlikum käsitlemine
- ▶ osalemine piirkondlikel, riiklikel ja rahvusvahelistel viktoriinidel ja konkurssidel
- ▶ projektõppe rakendamine õppe- ja kasvatustöös
- ▶ maailmahariduslike ja keskkonnavalaste näituste korraldamine
- ▶ loodusvaatluste korraldamine, elurikkuse kaardistamine
- ▶ koostöö eri huvigruppidega
- ▶ õppimist toetava keskkonna järjepidev kujundamine ja kaasajastamine.

ÕPILASED

OSKUSED JA KOGEMUSED

- ▶ empaatiavõime
- ▶ analüüsioskus
- ▶ võõrkeelte oskus
- ▶ koostöövõime
- ▶ väitlus- ja esinemisioskus (osalus ÜRO matke üritustel)
- ▶ praktiline tegevus looduses, veekogude seisundi hindamine jms loodusvaatlused
- ▶ UNESCO-teemaliste uurimis- ja loovtööde koostamine, praktiliste tööde tegemine, ürituste korraldamine

TEADMISED

- ▶ teistest kultuuridest
- ▶ rändest ja sellega seotud probleemidest
- ▶ keskkonnahoiust
- ▶ kestlikust arengust ja selle eesmärkidest
- ▶ avaram silmaring ja teadmised keskkonnast, sotsiaalsest õiglusest jm valdkondadest

HOIAKUD

- ▶ õpilased tajuvad oma rolli probleemide ennetamisel ja lahendamisel, saavad juurde enesekindlust ja avatust suhtlemisel
- ▶ õpilased on keskkonnasäästlikumad ja oskavad märgata muutusi ümbritsevas keskkonnas

KOGUKONNAD

- ▶ õpilaste kaudu jõuavad saadud teadmised ja muutunud väärtused nii kodusesse kui ka sõpruskondadesse.
- ▶ kool pakub uusi kogemusi ja aitab kaasa esmase teadlikkuse tekkimisele maailma probleemidest.

- ▶ koolid kaasavad kogukondi harivate töötubade jm ürituste ja sündmuste kaudu.
- ▶ kogukonnaliikmete tarbimis- jm harjumused muutuvad hoolivamaks ja keskkonnasõbralikumaks.

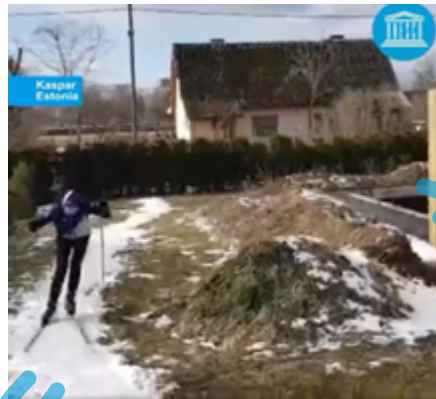
Raskusi on lihtsam ületada üheskoos ehk

#LearningNeverStops

2020. ja 2021. aasta kevadel kutsus UNESCO üles jagama kogemusi ja solidaarsussõnumeid selle kohta, kuidas õpilased ja õpetajad üle maailma COVID-19 pandeemia ja distantsõppe tingimustes hakkama saavad. Eestist võtsid rahvusvahelisest UNESCO kampaaniast osa Tamsalu Gümnaasium, Kadrina Keskkool, Rõngu Keskkool ja Narva Vanalinna Riigikool.

Kadrina Keskkool

Kaspar Kukk Tamsalust ehitas näiteks oma tagahoovi aprillilumest suusaraja, sest pandeemia tõttu ei saanud ta suusalaagrites võistlusteks valmistuda, vaid oli sunnitud iseseisvalt trenni tegema. Kaspari sõnum maailmale oli: "Ärge kaotage lootust, olge tugevad ja hoolitsege enda eest. Koos võidame selle viiruse!" Teiste noorte mõtetega saab tutvuda Maailmakooli [Youtube'i kanalil](#)

**Aigar
Rõngu
Keskkoolist**

"Kui pandeemia algas, ei osanud keegi arvata, et see kestab nii kaua. Mul oli raske hommikul voodist tõusta, probleemid koolitöödega ja muretsemine lähedaste pärast muutsid mu emotsionaalset seisundit märkamisväärselt. Igatsesin sõprade ja õpetajate järele. Muidugi ei olnud distantsõpe ainult halb. Mõnikord sain paar tundi rohkem magada, jäi rohkem aega hobide ja kodutööde jaoks. Minu sõnum teistele on, et rasked ajad ei kesta igavesti. Inimesed on erinevatele katsumustele alati vastu pidanud ning ka see raskus möödub, kui hoiame kokku, siis seljatame pandeemia ja võidame."

Võrgustiku koolide rõõmud ja mured aastatel 2019–2021

RÕÕMUD

- + Keerulisele olukorrale (koroona) vaatamata suutsime tegeleda ka UNESCO ühendkoolide tegevustega
- + Meeltenädala korraldamine maailmanädala egiidi all
- + Maailmapäevade korraldamine laste õiguste ja kohustuste teemal
- + Koolipere kaasamine maailmanädalasse
- + Filmide vaatamine maailmakooli kodulehelt (õpilastelt väga positiivne tagasiside)
- + ÜRO päeva tähistamine
- + Osalemine Läänemere veebiviktoriinis
- + Digitaalne osalus rahvusvahelistel üritustel 2021. a nagu Årø laager, veebinaar Eesti Vabariigi presidendi ja kliimamuutuste, sundrände ja inimõiguste ekspertidega 21. sajandi väljakutsetest.
- + Koolides korraldati õppekäike loodusse ja osaleti loodusprogrammides
- + Ühendkoolide õpilased käisid rahvusvahelises Läänemere Projekti (BSP) väikesaare laagris Baltic Sea Summer Camp 2019 Taanis
- + BSP 2020 purjekareis ja Läänemere päeva tähistamine bioblitz'iga
- + Looduskaitsepäev Eesti Vabaõhumuuseumis, millega 2019. aastal tähistati Läänemere Projekti (BSP) 30. aastapäeva

MURED

- Koroonapandeemia tõi kaasa rohkesti piiranguid ning kõiki plaane oli võimatu ellu viia.
- Valikuid on tänapäeval palju, kõigi tegevuste ja suundadega tegeleda ei jõuta.
- Distsantsõppe tingimustes oli raske õpilasi üritustesse kaasata – kõik olid väsinud ja veebipõhisest suhtlemisest tüdinud.
- Mõned koolipere ei ole UNESCO ühendkoolide tegevusega veel kursis ja inimeste kaasamine võtab aega.
- Mõnes koolis pole konkreetseid töögrupe, mis tegeleks UNESCO tegevuste ja ürituste korraldamisega, see töö langeb üksikute entusiastide õlgadele.
- UNESCO tegevusi on keeruline ühendada igapäevase koolieluga.
- Loodusvaatluste tulemusi on jäänud esitamata, sest ei olda kindlad tulemuste usaldusväärsuses.

Rahvusvaheline pilootprojekt

"Vaimse kultuuripärandi lõimimine kooliharidusse"

UNESCO kuulutas 2019. aastal Euroopa Liidu toel välja konkursi UNESCO ühendkoolide võrgustikku kuuluvate Euroopa koolide õpetajatele, kes soovivad koos õpilasega osaleda pilootprojektis **"Vaimse kultuuripärandi lõimimine kooliharidusse"**. Eestist valiti pilootprojekti osalema Ülenurme gümnaasiumi õpetaja Kristi Kaldmäe, kes osales projekti tegevustes koos õpilase Kaspar Medvedskiga. Esimene koolitus toimus **26.–29. oktoobril 2019 Viinis**, kus osalesid õpilaste ja õpetajate paarid kümnest Euroopa riigist. Rahvusvahelise kohtumise järel viisid projektis osalejad läbi pilootprojektid oma koolides.

Kogu projekti eesmärk oli võtta üks vaimse kultuuripärandi element ning seda õppetöös kasutada, seega valis iga osalenud kool endale mõne tähtpäeva, kultuurinähtuse, rahvusliku oskuse vm ning selle alusel korraldati vähemalt ühes tunnis mingi tegevus. Ülenurme gümnaasiumis viidi läbi [eesti rahvustoidu kama seotud tegevusi](#) inglise keele, eesti keele

ja matemaatika tundides ning läbivaks elemendiks oli kamajahu retsept eelmise sajandi alguse kokaraamatust. Tegevused ja tunni kava pididki sisaldama mingit valitud vaimse kultuuripärandi objektiga seotud aspekti.

Ülenurme gümnaasiumi õpetaja Kristi Kaldmäe sõnul andis projektis osalemine võimaluse õppida lähemalt tundma Eesti ja teiste riikide vaimset kultuuripärandit ning seminaridel neid kõrvutades leiti nii mõndagi ühist. Lisaks

said kõik osalejad uusi ideid, kuidas paremini siduda vaimset kultuuripärandit ainetundide ja õppekavaga.

Kokkuvõttev rahvusvaheline seminar peeti **27.02.–01.03.2020 Rotterdamis**, kus tutvustati koolides läbiviidud tegevusi ning jagati saadud kogemusi. Koolide töö tulemusi tutvustati ka juunis toimunud rahvusvahelisel virtuaalsel kohtumisel ning koostati juhendmaterjal, mis on kõigile huvilistele kättesaadav [veebis](#). Juhendmaterjali koostas pilootprojektis osalenud koolide tunnikavade ja läbiviidud tegevuste põhjal UNESCO meeskond ning see on kättesaadav inglise ja prantsuse keeles.

Läänemere Projekti purjeõpperetk Soome saarestikku

Teksti on koostanud Maria Ivanova, retkel osalejate Renno Välk ja Allen Larin, Kadi Rindbergil ja Anet Sirvelil muljete põhjal

UNESCO ühendkoolide võrgustiku Läänemere Projekt korraldas 25.–29. augustil 2020 võrgustikuga ühinenud Eesti koolide õpilastele põneva keskkonnaharidusliku purjeõpperetke. Selle seiklusega tähistati muuhulgas rahvusvahelist Läänemere päeva ja see oli üheks auhinnaks 2019. aasta Läänemere veebiviktoriinis osalenud parimatele õpilastele. Purjeretkest võttis osa 25 inimest (4 õpetajat 3 koolist ja 21 õpilast 13 koolist) ja nelja purjelaeva meeskonnad (Eesti Noorte Purjeõppeseltsi STA Estonia purjekad St. Iv ja Vesta, TalTech Eesti Mereakadeemia purjekas Tuulelind, erapurjekas Triton).

Kuusalu Keskkooli õpilased Renno Välk ja Allen Larin:

Reis algas 25. augusti õhtul Tallinna Lennusadamas. Meil paluti sisse võtta tabletid merehaiguse vastu ning samas proovisime end öiseks purjetamiseks vaimselt ette valmistada. Kaptenid jagasid meid neljale purjekale, meie sattusime Vesta peale ning meie saatja Karin purjekale St. Iv. Esimene sõit kestis terve öö. Saime selgeks, mis on pautimine, ning tutvusime oma tiimikaaslastega. Hommikul Jussarösaartel jagasime muljeid öisest sõidust. Kuulsime lõbusat lugu sellest, kuidas Allen oli öösel trepil magama jäänud ja alla kukkunud, ning

pidime tõdema, et Karin ja Renno olid merehaigusesse jäänud.

Kadrina Keskkooli abituriendid Kadi Rindbergil ja Anet Sirvelil:

Reisi eesmärgiks oli tutvuda Läänemere seisundiga, õppida paremini tundma saarte loodust ning muidugi omandada purjetamis- oskusi ja -kogemusi: õppisime tegema tähtsamaid sõlmi, tutvusime kaarditööde ja navigatsiooniga, tegelesime purjede seadmisega, purjeka roolimisega ja sildumisega ning uurisi-

me meremärke, kõige selle käigus harjutasime ka meeskonnatööd. Meeskonnas on tähtis roll ka näiteks kokal, kes peab väikeses köögis gaasipliidil süüa tegema, öövalvuritel, tuju ülevahidjal ja jutuvestjal, samuti loodusvaatlejal. Loodusvaatluste käigus märkasime liike, mida varem ei tundnudki.

Kuusalu Keskkooli õpilased Renno Välk ja Allen Larin:

Sommarö saarel veetsime kaks ööd ning 27. augustil tähistasime Läänemere päeva. Alustasime päeva loodusvaatluse maratoniga BioBlitz ja sisestasime andmed ülemaailmsesse elurikkuse andmebaasi. Pärast lõunat tegime rannikuvaatlust, mille käigus korjasime kokku looduses vedelevat prügi. Kell 18 tegime Läänemere päeva ühise vettehüppe ning õhtul hilja said vastupidavamad ööliblikaid vaadelda. Retk lõppes laupäeva õhtul Lennusadamas, kus jätsime nägemist meeskonna ja uute sõpradega ning tundsim, kui hea on olla kindlal maal. Retk oli äge ja iga hetk sellest väärtuslik!

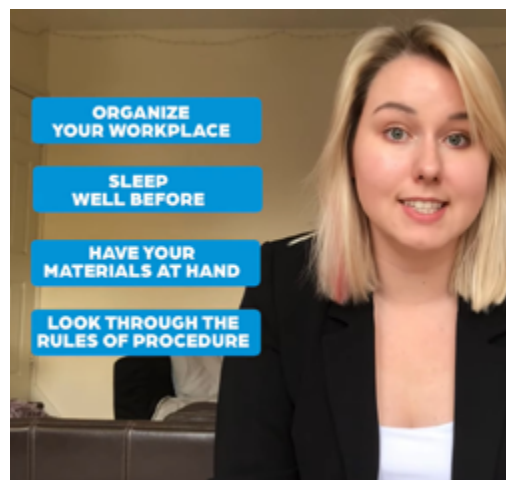

ÜRO matke kohanes uute tingimustega ning avardas piire

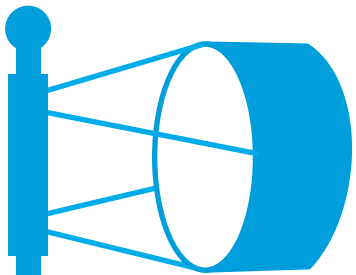
Teksti on koostanud Viktoria Lepp

Rahvusvaheliste noorteürituste võlu on kahtlemata võimaluses kohtuda ning suhelda teiste noortega, kellega iga päev kokku ei puutu, ning seeläbi õppida tundma ennast ja avardada oma maailmapilti ning leida uusi sõpru. Paraku tegid kaks möödunud aastat suuri korrekture ÜRO matke tiimi plaanidesse ja kogu programm toimus täiesti uues võtmes. Vaatamata pidevalt muutuvale olukorrale viidi programmi raames kahe aasta jooksul läbi järgmised noorte ja õpetajate seas menukad tegevused:

- + [vastutustundliku tarbimise teemaline seminar](#) Tallinna botaanikaaias
- + [meediakirjaoskuse ja julgeoleku teemaline seminar](#) Balti filmi, meedia ja kunstide instituudis
- + [piirkondlikud minimatked](#) Tamsalu gümnaasiumis ja Tallinna humanitaargümnaasiumis
- + Infominutid [Facebooki otseülekannetena](#) ning online-infotunnid [õpetajatele](#) ja noortele
- + [globaalsete muutuste ja isikliku vastuse teemaline veebiseminar](#), kus jagasid mõtteid president Kersti Kaljulaid ning ÜRO eksperdid
- + kaks rahvusvahelist kolmepäevast ÜRO matke online-konverentsi, millest võtsid osa noored Eestist, Ukrainast, Lätist, Leedust, Saksamaalt, Norrast, Mehhikost, Indoneesiast, Jaapanist ja Ida-Timorist.

Lisaks üritustele sai korraldajate tiim koolitusi kriitiliste arutelude juhtimise ja rände teemadel, valmisid promo- ja õppevideod ning ÜRO matke käsiraamat osalejatele ja juhendajatele. Tiimi töö ületas riikidevahelised piirid: sagedased koosolekud ühendasid tiimiliikmeid Eestist, Türgist, Ecuadorist, Ühendkuningriigist, Ukrainast ning Prantsusmaalt.

KUIDAS NOORED VABATAHTLIKUD OMA MOTIVATSIOONI ÜLEVAL HOIAVAD JA MIDA ÜRO MATKE KORRALDAMINE NEILE ANNAB, ET NAD SEDA IGAL AASTAL UUESTI TEEVAD?

MIDA ÕPPISID ÜRO MATKE KORRALDAMISEST?

Siin mõned tiimiliikmete vastused
küsimusele:

... Minu ajajuhtimis- ja koostööoskused, nagu suhete loomine ja kogemuste jagamine, kuulamine ja õpilaste vajadustest arusaamine, on palju edasi arenenud. Samuti infomaterjalide loomine ning arutelude juhtimine ning inglise keele oskus.

... Õppisin palju väitlusreeglite täitmise jälgimisest ning komitee juhtimisest. Sain suurt motivatsiooni sellest, et meil õnnestus ka sel aastal korraldada ÜRO matke konverents. Seal oli nii palju esmakordseid osalejaid ja olen kindel, et see oli nende jaoks väga arendav kogemus!

... Ei tohi karta uusi kogemusi – tavaliselt on õpilased isegi veel ärevamad kui korraldajad.

Arvan, et õppisin olema eneseteadlikum ja vastutustundlikum, kui asi puudutab planeeritud asjade elluviimist. See on kindlasti oskus, mida tahaksin üle võtta ka oma teistesse projektidesse.

... Tegelikult on suurepärane, kui sinu CV-s on ÜRO matke osaleja kogemus, ja veel parem, kui oled saanud seda korraldada! ÜRO matke annab noorele inimesele väga väärtusliku oskuste pagasi, mida saab tulevikus rakendada tööl või õpingutes. Model United Nations on rahvusvaheliselt ka väga suur ja

sõbralik kogukond, olen leidnud siin palju inimesi, kellega suhtlen edasi sotsiaalmeedias ning plaanin neid sõprussuhteid hoida.

... Õppisin, et päriselus üritused on palju paremad kui online'is ja et teismelised on mõlemal juhul ikka armsad.

Uuri rohkem ÜRO matke kohta
Maailmakooli [Youtube'i esitlusloendist](#)
ning [Maailmakooli kodulehelt](#)

Muljeid Läänemere Projekti Årø laagrist

Teksti koostas Liina Vakraõm, artikkel täies mahus saadaval [siin](#).

4.-7. mail 2021. a toimus esmakordselt virtuaalse-na traditsiooniline Läänemere Projekti Årø laager. Laagri korraldasid Läänemere Projekti rahvusvahelised koordinaatorid, kes otsustasid laagri ideega edasi töötada ka siis, kui piirangud ei lubanud seda tavapärasel moel korraldada. Üheskoos otsiti lahendusi veebikeskkonnas sobiva laagriatmosfääri loomiseks ning tagantjärele võib öelda, et see õnnestus korraldajatel suurepäraselt.

Årø digilaagris osales 120 õpilast ja 25 õpetajat peaaegu kõigist Läänemere riikidest ning laagri jooksul toimus kokku 30 töötuba ja kutsutud esinejate loengut-arutelu. Uuritigi mikroplasti, saadi praktilisi juhiseid kliimakampaania korraldamiseks, räägiti Tšernobõli tuumakatastroofist, oksütotsiinist, lahkusest ja koostööst, arutleti globaalse kodakondsuse ja kodanikuteadlaseks olemise üle. Viidi läbi praktilisi katseid: eksperiment hõljuvate kartulitega, isetegemise töötuba, kliimamuutuste lahenduste simulaatori katsetamine, ÜRO-teemaline rollimäng ja keskkonnasõnumiga tänavakunstikleebiste loomine. Tänu laagri raames toimunud BioBlitz'ile õpiti tundma uusi taime- ja loomaliike. Töötubades sai proovida ka joogat ja meisterdamist taaskasutatavatest materjalidest ning elamus pakkus digitaalne põgenemistuba "Päästa maailm". Õpetajad said osaleda põgenemistoa loomise koolitusel.

MULLE MEELDIS...

- rääkida uute inimestega
- kohtuda mõttekaaslastega
- põgenemistuba
- iga sekund selles laagris
- kuulata teiste arvamusi
- õppida asju, mida koolis ei õpetata

MA TUNNEN...

- tänulikkust
- õnne
- kurbust, et laager on möödas
- rohkem enesekindlust
- motivatsiooni
- olen rõõmus ja rahul, et osalesin

MA KAVATSEN EDASPIDI...

- olla lahkem ja avatum
- jätkata enda arendamist
- jagada oma uusi oskusi ja teadmisi
- hoida ühendust uute sõpradega
- algatada midagi olulist
- veenda teisi, et koos saame asju muuta

MA ÕPPISIN...

- kuidas korraldada kampaaniat
- sain teadmisi kliimamuutustest
- suhtlema ja diskuteerima
- kuidas olla õnnelik
- et aruteludes on oluline olla kannatlik ja diplomaatiline
- koostööd teha

Laagri materjale ja osalejate muljeid leiate veebilehelt [miro board](#). BSP [youtube'i kanalil](#) on kättesaadavad salvestused laagri otseülekannete programmist.

Läänemere Projekti kodanikuteaduse programmide kokkuvõtetest 2019/2020 ja 2020/2021

Kodanikuteadus (harrastusteadus; ingl. k. *Citizen Science*) on inimeste vabatahtlik panus teadusesse. Panuseks võib olla vaatluste tegemine, andmete talletamine ja analüüsimine või muu abistav tegevus. Info Läänemere Projekti kodanikuteaduse programmidest on kättesaadav võrgustiku kodulehel [siin](#) ning vaatlustulemusi ja kokkuvõtteid leiab [siit](#).

Foto: Siret Pung. Kadrina õpilaste linnuvaatlus

LINDUDE ÖKOLOOGIA PROGRAMM

954 osalejat

Toimuvad linnuvaatlused jm üritused lindude tundmaõppimiseks, nagu looduspäevad, retked ja viktoriinid.

Programmijuht Linda Metsaorg:

Soovitasime bioloogiaõpetajatele anda õpilastele vaatlusülesandeid, mis võimaldaks teha vaatlusi eelkõige oma koduümbruses. Põnev oli lugeda, kus ja kuidas vaatlusi tehti, kes aitas linde määrata. Oli tunda noorte huvi oma kodukandi loodusest rohkem teada saada. Selline vaatlusmeetod sobib hästi ka piirangute aega ning innustab eriti nooremaid õpilasi, pakkudes võimalusi oma looduselamusi emotsionaalselt kirjeldada.

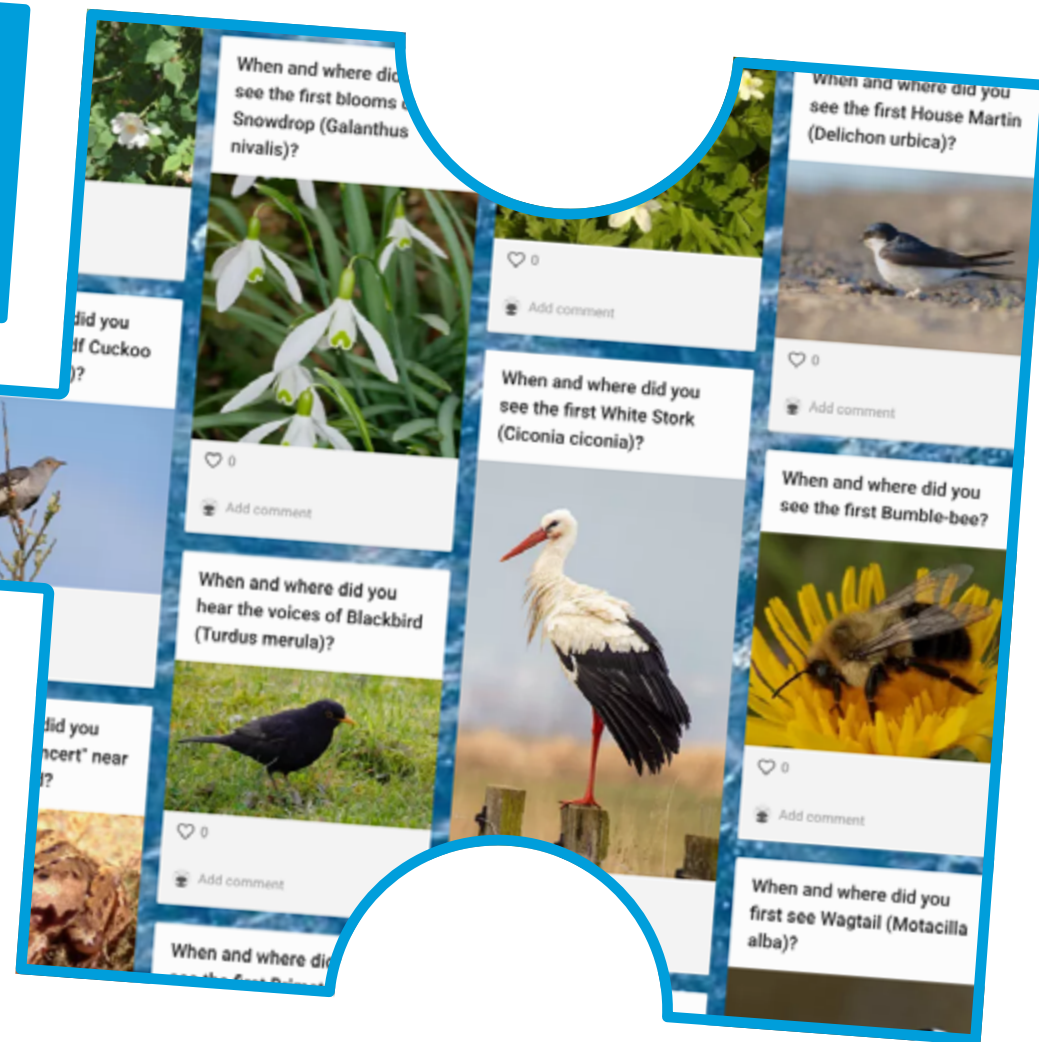
FENOLOOGILISED VAATLUSED

51 osalejat ja 3 klassi 8 eesti koolist ning
rahvusvaheliselt osales lisaks 8 kooli 4 eri riigist

Programmi eesmärk on märgata ja määrata 20 erinevat kevadist liiki; kogutud andmete põhjal saab analüüsida kevade tulekut eri läänemere-äärsetes riikides.

Programmijuht Marje Loide:

Vaatlusi saab teha kevadel kord nädalas õuesõpetundides ning see loob suurepärase võimaluse õpilaste vaatlusoskuse arenemiseks. Kõiki liike ei õnnestu alati kõigil koolidel näha, kuid selle pärast ei tasu meelt heita. Näiteks must sipelgas on üks segadust tekitav liik: mullamurelast tuleb otsida aiast, aga kuklast metsast. Julgustan osalejaid saatma kahtluste korral mulle küsimusi koos piltidega!

Fenoloogia rahvusvaheline tööleht [Padletis](#),
mida täidavad õplased ja õpetajad BSP võrgustiku riikides.

Foto: Rannikuvaatlus õppepäeval Viimisis 17.09.2021 (Maris Mägi)

RANNIKUVAATLUSTE PROGRAMM

331 osalejat 7 koolist

Programmis õpitakse tundma mereelustikku ja hinnatakse inimtegevuse mõju rannikukeskkonnale.

Programmijuht Karin Keert:

Kahel viimasel aastal olid prügi kogused varasemast märgatavalt väiksemad. See võib olla tingitud sellest, et Eestis pööratakse rohkem tähelepanu keskkonnale (nt osaletakse maailmakoristuspäevadel). Samas leidsid kõik koolid kevadise vaatluse ajal rannikult mikroplasti ja võrreldes eelnevate aastatega loendati tunduvalt vähem linde.

ÕHU KVALITEEDI PROGRAMM

200 individuaalset osalejat ja 15 klassi 16 koolist

Programm keskendub bioindikatsioonile: õhu kvaliteeti hinnatakse vahtra-pigilaigu ja samblike vaatlemise abil.

Programmijuht Urve Lehestik:

"2020. aasta sügisel osalesid vahtra-pigilaigu vaatlustel õpilased 16 koolist, mis on seni kõige suurem osavõtt selles vaatluses. Olen rõõmus, et saime nii palju õpilasi suunata õuesõppele. Programmi üks oluline eesmärk on õpetada märkama elu mitmekesisust ja pöörata tähelepanu olulistele detailidele. Samblikke vaadeldes avastatakse näiteks tihti, et puukoor ei olegi üleni pruun, sest selle peal elab mitu erineva vormi ja värvusega organismi."

2021. aasta alguses valmis määramisleht "Samblikud ja õhusaaste" [eesti](#) ja [inglise](#) keeles. Veebruari ehk õhukvaliteedikuu jooksul toimus [rahvusvaheline vebinaar](#) "Õhu kvaliteet, samblikud, kliimamuutus ja kodanikuteadus", [samblike BioBlitz](#) ning [kunstitööde kampaania](#).

Foto: Jõevaatlus Loobu jõu ääres (Siret Pung)

JÕEVAATLUSTE PROGRAMM

3 klassi 3 koolist

Programmis vaadeldakse jõevee omadusi ja näitajaid, vetikaid, taimestikku ja loomastikku.

Programmijuht Anneli Ehlevest:

Vaadeldud jõgedest olid heas seisukorras Loobu ja Alatskivi jõgi, Emajões oli seisund keskmine ehk normaalne. Uuenenud ja ikka veel täiendusi vajavad vaatlusvormid pole ilmselt veel päris omaseks saanud, vaatlustel osalemise aktiivsust on kindlasti mõjutanud ka koroonapiirangud. Keerulistele oludele vaatamata vaatlusi siiski tehti ning täname südamest kõiki vaatlustel osalenud õpilasi ja õpetajaid!

VEE KVALITEEDI PROGRAMM

on hetkel muutmisel. Uue programmi fookusse võetakse seisuveekogud.

2021. aastal alustasime programmide uuendamist.

2022. aasta kevadeks valmivad õpetaja juhendmaterjalid, mis sisaldavad praktilisi nõuandeid vaatluste läbiviimiseks eri vanusegruppides (mängud), vajalikku taustainfot, abimaterjale liikide määramiseks ja õpilaste vaatluslehti. Lisaks on materjalides toodud näited, kuidas lõimida keskkonnateemasid maailmaharidusega. Püsige lainel: bsp.tartuloodusmaja.ee/kodanikuteaduse-programmid

Maailmapäevade konkurss

Mis on maailmapäev?

Maailmapäev on ühe- või mitmepäevane üritus koolis, lasteaias või huvikoolis, kus käsitletakse arengumaade, maailma usundite, õiglase kaubanduse, globaalsete keskkonnaküsimuste või rahvusvahelise poliitika teemasid. See pakub võimalusi koos õpilastega arutleda, kuidas igaüks saab globaalsetel teemadel kaasa rääkida ning oma suhtumise, käitumise ja valikutega maailma muuta. Maailmapäevade konkursil on igal aastal ka keskne teema, milleks 2019/2020. õppeaastal olid naiste ja laste õigused ning 2020/2021. õppeaastal kliimamuutused ja ränne.

Mida saab maailmapäevade raames teha?

Konkursil osalejad on aastate jooksul maailmapäevi sisustanud väga mitmel moel. Esinema on kutsutud erinevate valdkondade eksperte MTÜst Mondo jt organisatsioonidest, aga ka ettevõtjaid, loomeinimesi, õpilaste vanemaid ja kogukonna liikmeid. Teemade üle võib arutleda tundides, korraldada näitusi, viktoriine, filmiõhtuid, heategevuslikke kontserte,

õppereise ja muud põnevat. Ideid maailmapäevade korraldamiseks leiab Maailmakooli [parimate praktikate](#), aga ka [materjalide, filmide ja näituste](#) seast.

Millist toetust pakub MTÜ Mondo maailmapäevade läbiviimisel?

MTÜ Mondo pakub võimalust taotleda maailmapäevade läbiviimiseks lisarahastust. Alates 2021/2022. õppeaastast saab [taotlusi](#) esitada Maailmakooli lehel kaks korda aastas. Järgmine taotluste esitamise tähtaeg on 1. märts 2022. Lisaks pakub Mondo maailmapäevade läbiviijatele tuge erinevate ekspertide näol, kes viivad läbi külastunde ja töötubasid, ning pakub laia valikut materjale, dokumentaalfilme ja näitusi, mis aitavad haridusasutustel käsitleda erinevaid globaalseid teemasid.

Kuidas võitja välja selgitatakse?

Igal aastal kuulutatakse maailmapäevade konkursil osalenute hulgast välja võitja. Võitja väljaselgitamiseks uuritakse, kas kavandatud ja läbi viidud sündmuse(d) on olnud teemakohased, kas ja kuidas on lõimitud erinevaid õppeaineid, kaasatud kooliperet ja kogukonda ning kuidas on üritused olnud nähtavad koolis ja väljaspool seda. Ürituste ja sündmuste korraldamisel on tähtis silmas pidada keskkonnasäästlikkuse ja õiglase kaubanduse põhimõtteid.

Aasta parimaks valitud kooli esindajaid on premeeritud õppereisiga mõnesse MTÜ Mondo partnerriiki. Konkursi parimateks valiti 2019. aastal Oru kool Läänemaalt ning 2020. aastal Keeni kool Valgamaalt. Parim maailmapäevade korraldaja 2021/2022. õppeaastal saab võimaluse koos kahe kolleegi või õpilasega sõita 2022. kevadel Prahast toimuvale dokumentaalfilmide festivalile [One World](#).

Õppereis Lääne-Keeniasse

Reisieltskond, kuhu kuulusid viimasel kahel õppeaastal maailmapäevade korraldamisel silma paistnud koolide õpetajad, õpilasvõistluse võitja ning MTÜ Mondo esindaja, külastasid 2021. aasta suvel Lääne-Keeniat. Kõige pikemalt viibiti Mumiase piirkonnas Shianda-nimelises “külas” (hinnanguliselt 100 000 elanikku), kus MTÜ Mondo on tegutsenud juba kümme aastat. Õppereisi peamine eesmärk oli tutvuda Keenia haridussüsteemi ning MTÜ Mondo ja selle partnerorganisatsioonide te-

gevusega piirkonnas. Suurimaks probleemiks on sealkandis vaesusest tulenev ebavõrdsus: piiratud ligipääs haridusele, tervishoiuteenustele, hiljem tööle. Silma hakkas ka sooline ebavõrdsus ja patriarhaalne ühiskonnakorraldus.

Reisil osalenud õpilase Ketlini sõnul oskab ta tänu sellele kogemusele rohkem hinnata hariduse kättesaadavust Eestis ning mõistab, et seda ei maksa kunagi võtta iseenesestmõistetavana. Tutvudes MTÜ Mondo ja kohapealsete partnerorganisatsioonide tegevustega, oli Ketlini sõnul selgelt näha ka väikeste muutuste ja tegevuste jõud – mitmed pisikesed sammud soovitud suunas aitavad kogukonda suure sammu edasi.

Keenia õppereisil osalejad külastavad Khunyiri Youth naistegruppi proua Zainabi kodus. Foto: Mari Jõgiste

Oru kooli õpetaja Liisa Lintsi sõnul pani reis veelgi enam mõtlema maailmas valitsevale ebavõrdsusele ja sellele, et meie hea ja mugava elu maksavad kaudselt kinni teised. Liisa sõnul peaks igaüks meist tegema oma elus teadlikumaid valikuid ning vaatama üle oma tarbimisharjumused. Ka Keeni kooli õpetaja Kersti Haljasmetsa sõnul oli MTÜ Mondo ja partnerite tegevus piirkonnas realselt nähtav. Humanitaarabi väljendub eelkõige materiaalses toetuses sealsetele koolidele, toimib ka sotsiaalne ettevõtlus, mille näiteks on kohalik õmblustöökoda, aiandustegevus ning pliitide valmistamise koda. Kersti arvates ongi kõige tähtsam, et ka vabatahtlike lahkumise järel suudaksid kohalikud inimesed motiveeritult ja mõtestatult edasi tegutseda.

Loe toimunud reisist täpsemalt Keeni kooli õpetaja Kersti Haljasmetsa [artiklist](#).

Amanda õpetab lasteaialastele rõõmu kaudu üldinimlikke väärtusi

“Lasteaialapsed ei tee asju pelgalt poosi või „linnukese“ pärast, vaid omandavad kõigi tegevuste käigus harjumusi, mis jäävad nendega igaveseks,” tõdeb Rannamõisa lasteaia õpetaja Kersti Veskus. Just seetõttu on MTÜ Mondo maailmahariduskeskus otsustanud suunata senisest enam tegevusi eelkooliealistele lastele, lasteaiaõpetajatele ja koolieelsete haridusasutuste juhtidele. Soov globaalseid teemasid lasteni tuua, nende üle üheskoos arutleda

ning arutelude ja ühistegevuste kaudu hoiakuid ja suhtumisi muuta andis tõuke juhendmaterjali “Amanda ja maailm” loomiseks.

Juhendmaterjal valmis 2020. aasta suvel MTÜ Mondo ning Rannamõisa, Naba ja Veerise lasteaedade koostöös. Selle peamised loojad olid Rannamõisa lasteaia õpetajad Merike Niibek ja Kersti Veskus. Materjal on abiks alushariduse õpetajatele maailmahariduse teemade käsitlemisel lasteaedades. Õppetegevus toimub projektõppe vormis ning on jagatud kümneks teemaks: keskkond ja kliimamuutused, vesi, toit, tarbimine, tervis, haridus, kultuuriline mitmekesisus, võrdõiguslikkus, ränne ja inimõigused. Komplekti kuuluvad kaunite illustatsioonidega lastejutud, õpetajaraamat tegevusjuhistega, Uganda erivajadustega inimeste ömmeldud mänguelevand, lastelaul “Amanda laul” ja animatsioon “Amanda ja kõige tähtsam sõna”. Amanda õppematerjalide kohta leiab infot [Maailmakooli veebilehelt](#).

Maailmahariduse teemadega tegelemine annab lasteaedadele võimaluse liituda UNESCO ühendkoolide võrgustikuga. Esimesed soovijad on liitumissoovist juba märku andnud ning saanud kandidaatliikme staatuse. Võrgustiku liikmetelt oodatakse tegutsemist UNESCO väärtustest ja põhimõtetest lähtuvalt: kasutatakse uuenduslikke ja aktiivõppemeetodeid; tagatakse turvaline, kestlik, vägivaldavaba, kaasav ja mõjus õpikeskkond kõigile lastele ning ollakse avatud suhtlusele ja koostööle teiste haridusasutustega. UNESCO ühendkoolide võrgustiku tegevuse ja liitumise tingimuste kohta leiab rohkem infot [Maailmakooli veebilehelt](#).

Loe ka artiklit [„Vestlusring: millal ja kuidas vastata oma lapse küsimustele kliima, rändekriisi või suurte keskkonnakatastroofide kohta?”](#)

Futures of Education – milline on tuleviku kool?

Teksti koostas Viktoria Lepp

UNESCO algatas 2020. aastal rahvusvahelise haridusteemalise arutelu [Futures of Education](#) eesmärgiga mõtestada, kuidas haridus saab toetada jätkusuutlikumat tulevikku, ning mõista, kuidas peaks praegu haridust korraldama ja juhtima, et me jõuaks 2050. aastaks sellisesse maailma, kus kõigil on hea ja turvaline elada. Eelmise taolise arutelu korraldas UNESCO 2015. aastal.

Eestis toimus kaks aruteluringi: üks õpetajate ja teine õpilastega. Mõlemas vahetati mõtteid tuleviku, kestliku arengu ja praktikate kohta, mida praegu koolides ellu viiakse ja mida võiks tulevikus rakendada, et maailm oleks 2050. aastal selline, nagu me näha tahaksime. Eesti ja teiste riikide esindajate arvamused ja ideed koguti ning edastati UNESCOle, kes avaldab 2021. aasta lõpus ühise aruande, mis annab aluse uuele globaalsele haridusstrateegiale.

Nii õpetajad kui ka õpilased pidasid oluliseks, et ka tulevikus säiliks:

rahu

**puhas loodus ja
Eesti mets**

**teaduspõhised
otsused**

**inimeste ja riikide
koostöö kõigil
tasanditel**

Mõlemad arutelud olid elavad ning jõudsid sarnaste järeldusteni:

- ▶ tulevikus peaks haridus olema individuaalsem, paindlikum ja elulähedasem.
- ▶ õpilaste arvamus tuleb rohkem kuulata, õpilased peaksid õppima koolis ka ennast paremini tundma (personaalsed õppevormid, enesejuhtimine, vaimne tervis) ning kandma suuremat vastutust oma õppimise eest.
- ▶ tulevikus võiks erinevate teemade õpetamine olla integreeritum ja õppeained lõimitud, st tunnikavas pole eraldi aineid, vaid ained muutuvad töövahendiks, mille abil õpetada erinevaid teemasid, kusjuures iga teema käsitlemisel peaks tähtis olema ka globaalne mõõde.
- ▶ koolid ja huviharidus peaksid tulevikus tegeema palju rohkem sisulist koostööd ning õppetöösse ja huviharidusse tuleks külalisõpetajatenä aktiivselt kaasata erinevate valdkondade spetsialiste. Haridus põhineb tulevikus eelkõige õppijate teadmiste- ja uudishimul ning on tihedalt seotud reaalse eluga.

Arutelu käigus tõid mõlemad grupid esile kasulikke tööviise ja -võtteid, mis juba praegu aitavad kasvatada maailmakodanikke ning seeläbi panustavad kestliku tuleviku loomisse.

Heade näidetena nimetati:

- ▶ dokumentaalfilmide vaatamist
- ▶ õppeainete lõimimist
- ▶ avatud dialoogi tunnis
- ▶ kaasavaid ja emotsionaalseid projekte, mis loovad isikliku seose teemaga ning arendavad empaatiat (nt heategevuslikud kontserdid, prügi korjamine ja sorteerimine)
- ▶ rahvusvahelisi projekte ja õppereise.

Mõlemad grupid pidasid väga oluliseks:

- ▶ õpetajate hoiakuid ja väärtushinnanguid
- ▶ isiklikku eeskuju ja julgust lubada oma tunnis kõlada erinevatel arvamustel
- ▶ initsiatiivi korraldada huvitavaid tegemisi ka väljaspool õppekava.

Kui Eesti UNESCO ühendkoolide õpetajad ja õpilased avaldasid sarnaseid arvamusi ning olid paljuski ühel meelel, siis rahvusvaheline arutelu nii üksmeelne veel pole. 2021. aasta mais toimunud [UNESCO kestlikku arengut toetava hariduse teemalisel rahvusvahelisel veebikonverentsil](#) tõdesid osalejad ühiselt, et kestlikku arengut toetav haridus on haridus-süsteemides nii formaalsel kui ka mitteformaalsel tasandil ühe suuremat tähelepanu leidnud, kuid riigid peavad püüdlema edasi tervikliku käsitluse suunas, kus kestliku arengu põhimõtted on hariduses eri tasanditel läbivalt väärtustatud ja toetatud. Eestist osales konverentsil delegatsioon, kuhu kuulusid ministeeriumide esindajad, Kerli Gutman UNESCO ERKist, Diana Tamm MTÜst Mondo ja noorte esindajana Valeria Potšinok.

Futures of Education'i rahvusvaheliste arutelude järeldestega saab tutvuda [arutelu veebilehel](#), maailmaharidusest (sh kestlikku arengut toetavast haridusest) Eestis annab põhjaliku ülevaate 2019. aasta lõpus valminud [GENE* analüüs](#), mis kirjeldab olemasolevat olukorda ning annab soovitusi tulevikuks.

Eestlased on hariduse usku. Kas tulevikus saame öelda, et oleme ka maailmahariduse usku?

*Global Education Network Europe

Uued koordinaatorid tüüri juures

Jätkame valitud kursil koostöös UNESCO Eesti rahvusliku komisjoni, ministeeriumite, rahvusvaheliste partnerite ning võrgustikuga liitunud koolide ja lasteaedadega. Soovime ka järgmistel aastatel pakkuda huvitavaid tegevusi ning keskkonna- ja maailmaharidusikke õppematerjale nii õpetajatele kui ka õpilastele. Ootame väga uusi võrgustikuga liitujaid.

Maria Ivanova

Ausaks ja vastutustundlikuks inimeseks kasvamise eest olen tänulik nii oma perele kui ka õpetajatele. Õppisin Kohtla-Järve vene gümnaasiumis, mis kuulus ka BSP võrgustikku, ning pärast 11. klassi jätkasin gümnaasiumi õpinguid rahvusvahelises UWC kolledžis Armeenias. Kõrghariduse omandasin Tartu Ülikoolis vene filoloogia erialal. Õpingute jooksul olen saanud palju väärtuslikke ja julgustavaid kogemusi, mis on õpetanud mind ületama eelarvamusi ja hirmusid ning püüdlema inimestevahelise üksteisemõistmise poole.

UNESCO ühendkoolide võrgustik on toetanud väärtuspõhist haridust juba aastakümneid ja just sellist haridust olen minagi saanud. Läänemere Projekti koordinaatorina soovin panustada kvaliteetse hariduse kättesaadavusse ja kestmisse ning jätkata olulise missiooniga: luua loovaid ja julgeid lahendusi erinevate osaliste koostöös.

Minu tööalane taust: ülikooliõpingute kõrvalt juhtisin UWC Eesti Ühingut ja osalesin stipendiumikonkursi korraldamisel, pakkumaks noortele rahvusvahelise hariduse võimalusi. Samuti olen korraldanud kultuuri- ja keskkonnateemalisi üritusi Armeenias ja Tartus ning olnud giidiks Eesti kooligruppidele hariduslikel reisidel Venemaale.

Kärt Leppik

Senises kooli- ja tööelus olen enim kokku puutunud haridus-, keskkonna- ja turismivaldkonnaga. Olen saanud põhi- ja keskkhariduse väikelinnas

Tõrvas, õppinud edasi keskkonnateadusi TÜ Türi Kolledžis ning lõpetanud magistriõpingud Tartu Ülikooli haridusinnovatsiooni õppekavas. Aastate jooksul olen töötanud nii era-, avalikus- kui ka mitmetulundussektoris, olles peamiselt ametis projektijuhi ja koordinaatorina. Viimasel viiel aastal olen tegelenud peamiselt noorte ettevõtlikkuse edendamisele suunatud projektidega TÜ haridusuuenduskeskuses ning olnud ka algatuse Huvitav Kool programmijuht.

UNESCO ühendkoolide võrgustiku koordinaatori töös köidab mind eelkõige terviklik lähenemine kogu maailmas tähelepanu vajavatele teemadele (kestliku arengu eesmärgid) ning nende teemade toomine lasteaeda ja kooli. Tänu sellele saavad lapsed ja noored juba varases eas teha algust oma maailmapildi avardamisega ning uurida, kuidas igaüks saab oma suhtumise ja käitumisega maailma muuta. Ka on mind alati võlunud töö inimestega, sest see võimaldab mul endal iga päev midagi uut juurde õppida ja tööd tehes ise kasvada.

2021/2022 õppeaasta tegevused ja uued materjalid

Tegevuste kalendri ja artiklid toimunud üritustest, leiate [Läänemere Projekti kodulehelt](#) ja [Maailmakooli kodulehelt](#).

- ▶ **9.-11. august** Maailmahariduse suvekool alushariduse õpetajatele
- ▶ **16.-19. august** Kliimamuutuste ja õigluse teemaline suvekool Viljandimaal
- ▶ **26.-27. august** Ühendkoolide aastakonverents ja Läänemere Päeva tähistamine Pärnus
- ▶ **September-veebruar** Mondo noortekonkurss kliimamuutustest ja rändest 2021/2022
- ▶ **17. september** Läänemere Projekti rannikuvaatluste programmi õppepäev
- ▶ **Oktoober** Õiglase kaubanduse kuu ja uuring
- ▶ **26. oktoober** Kodanikuteaduse õppepäev Põlvas: õhu kvaliteet, kliimamuutused ja kestlik areng
- ▶ **Oktoober–juuni** Maailmapäevad 2021/2022 (taotluste esitamise tähtajad 4. oktoober ja 1. märts)
- ▶ **Oktoober – detsember** Külalistunnid ÜRO matke programmi teemadel
- ▶ **Oktoober-november** Maailmahariduslikud õppepäevad alushariduse õpetajatele eesti ja vene keeles
- ▶ **1.november-6.detsember** Rahvusvaheline Läänemere veebiviktoriin

- ▶ **15. november** Tööde esitamise tähtaeg: UNESCO Week of Sound International Competition “When Sound Creates Image!”
- ▶ **19. november** Filosoofiapäev
- ▶ **Jaanuar–märts** Maailmahariduse kursus haridustöötajatele
- ▶ **Jaanuar-aprill** ÜRO matke programmi ettevalmistavad tegevused (seminar, piirkondlikud rollimängud jms)
- ▶ **Märtsi algus** Kodanikuteaduse õppepäev: fenoloogia, kliimamuutused ja kestlik areng
- ▶ **Märts–juuni** BSP kevadvaatlused (õhukvaliteet, jõe- ja rannikuvaatlus, fenoloogia, lindude ökoloogia, seisuveekogu programm)
- ▶ **22.-26. märts** BSP rahvusvahelised tegevused veepäeva tähistamiseks
- ▶ **Aprill** Kodanikuteaduse õppepäev: järvevaatlus, kliimamuutused ja kestlik areng
- ▶ **Aprill** Kodanikuteaduse õppepäev: jõevaatlus, kliimamuutused ja kestlik areng
- ▶ **28. aprill-1. mai** Rahvusvaheline ÜRO matke
- ▶ **Mai-august** Läänemere veebiviktoriini auhinna saajate töövarjupäevad loodusteadlaste juures

- ▶ **30. juuni** UNESCO ühendkoolide võrgustiku liikmete aasta tegevusaruannete esitamise tähtaeg
- ▶ **August** Läänemere Projekti purjeõpperetk Soome saarestikku

UNESCO, TARTU LOODUSMAJA MAAILMAKOOLI UEMAD ÕPPETERJALID:

- ▶ [TrashHack](#). Prügi ja kestliku arengu teemaline juhendmaterjal haridustöötajatele.
- ▶ Koolitusmaterjalide kogumik “[Meri ja kestliku arengu haridus](#)”
- ▶ “GreenMind: Keskkonnateadlikkuse suurendamine Eesti-Vene piirialal” projekti raames valminud [Peipsi järve õpimapp](#), [Kaldavee Taimede määraja](#), [Veetaimede määraja](#), [Selgrootude määraja](#), ning [Metoodikavihik õpetajale](#). Keskkonahariduslikud projektid õpilastele
- ▶ Juhendmaterjal “[Amanda ja maailm](#)” - õppevahend alushariduse õpetajatele maailmahariduslike teemade käsitlemiseks lasteaedades.

UNESCO ühendkoolide võrgustik lugude kaudu: **ülevaade 2019–2021 a tegevusest**

Väljaandjad: **Tartu loodusmaja, MTÜ Mondo**

Sisutoimetajad: **Viktoria Lepp, Liisgren Pärnsalu, Maria Ivanova, Kärt Leppik**

Keeletoimetaja: **Unicom tõlkebüroo**

Kujundus: **Annika Pakk**

Kaane fotod: **Hideki Maryama ja Gedy Matisen**

Fotod: **Anet Sirveli, Anne Kraubner, Allen Larin, Ederi Ojasoo, Gedy Matisen, Kadi Rindberg, Kelli Eek, Liina Vakraõm, Mari Jõgiste, Maris Mägi, OÜ Loorebased, Pille Olesk, Renno Välk, Siret Pung, Valeria Potšinok, Viktoria Halus.**

Kogumik on valminud **SA Keskkonnainvesteeringute Keskus** rahastatava projekti „Kestliku arengu eesmärgede toetavad UNESCO ühendkoolide võrgustiku ja Läänemere Projekti riiklikud ning rahvusvahelised tegevused 2020/2022” raames. Kogumik ei pruugi väljendada Keskkonnainvesteeringute Keskuse vaateid.

Kogumik allalaetav veebist: Tartu loodusmaja Läänemere Projekti kodulehelt <https://bsp.tartuloodusmaja.ee/>

MTÜ Mondo maailmakooli kodulehelt: <https://maailmakool.ee/eesti-unesco-uhendkoolide-vorgustik/>

UNESCO Eesti Rahvusliku Komisjoni kodulehelt: <https://unesco.ee/uhendkoolide-vorgustik/>

